На Закарпатті роми йшли добровольцями на війну: "Я маю за кого воювати"

Читать на русском

На Закарпатті роми йшли добровольцями на війну: "Я маю за кого воювати"

З 2014 року вир війни росії з Україною закрутив не тільки етнічних українців, зброю до рук взяли угорці, євреї, румуни та представники інших нацменшин. Серед добровольців і 2014-го, і 2022-го було чимало ромів. Іноді упереджене ставлення до них не уживається з цим фактом, крім того, часто лунають тези, мовляв, роми ніколи не беруть до рук зброю і не беруть участі у війнах.

Військова служба у ромській традиційній системі цінностей не лише є непрестижною, а сприймається як щось абсолютно чужорідне. Однак, небайдужість, а подеколи й героїзм ромів у цій війні не раз дивували суспільство — пригадайте хоча б історію про викрадення ромами із селища Любимівка російського танку на початку повномасштабного вторгнення. Журналісти закарпатського видання Varosh спробували дізнатися, чому роми, які вже десятиліттями живуть на Закарпатті, пішли до ТЦК та стали добровольцями в лавах ЗСУ.

Український прапор у таборі

— Роми ніколи не були такими патріотами як тепер… Брати до рук зброю не входило в ромську історичну культуру, — каже нам депутат Ужгородської міської ради, голова Закарпатської молодіжної громадської організації «Романі черхень» («Ромська зірка», — Ред.) Мирослав Горват. — Роми жили на Закарпатті, яке входило впродовж історії до різних держав та імперій, і всюди вони були нацменшиною. Вони ніколи не мали хороших, сильних позицій. Роми дуже постраждали під час Другої світової війни, коли пережили страшний Голокост. Тому для нас такий патріотизм, як сьогодні, раніше не був властивий… Його можна пояснити бажанням захистити свої сім'ї, своїх дітей.

Мирослав Горват

До початку повномасштабного військового вторгнення росії, за офіційними даними перепису 2001 року, в Україні було зареєстровано 47,5 тисяч ромів. Однак ромські громадські організації стверджують, що ця цифра значно занижена, і реальна кількість може становити від 90 до 135 тисяч осіб. Загальна кількість ромів на фронті сьогодні не відома, втім Мирослав Горват розповів: за 2022 рік близько 250 ромів Закарпаття пішли захищати Україну. Станом на серпень 2024 їх уже воює понад 500.

У ромських таборах нині часто можна побачити незвичну річ — українські прапори на воротах, на будинках. З вами вітаються українською, останнім часом тут нерідко можна почути, як співають українські пісні. Щоб поговорити з одним із добровольців, нині ветераном Тиберієм Лойзі, ми йдемо в ромський табір в Ужгороді.

Я маю за кого воювати

— Коли почалася велика війна, в лютому 2022-го, я пробув вдома 4 дні, а потім сам пішов у військкомат. Тоді багато наших хлопців пішли добровольцями, мої друзі пішли. Були роми з Хуста, з Іршави, багато хто з них все ще служить, — розповідає чоловік. — Росіяни казали, що за три дні захоплять Київ, всі ми подумали за свої сім'ї… Вони могли і до нас дійти, так ми тоді думали, але, слава Богу, не сталося, тому що наші хлопці постояли за нашу землю, щоб вони далі не пішли. І як було нам не піти? За свою землю і за своїх дітей? Інша справа, деякі люди кажуть, що цигани не воюють. Це неправда! Те, що я ром, не значить, що я не переживаю за нашу землю і наших дітей! За те, що вони виростуть і не зможуть вільно жити на своїй землі, так, як вони захочуть. У мене четверо дітей: два сини та дві дочки, маю вже 9 онуків. Я маю за кого воювати.

Тиберій Лойзій

До війни Тиберій працював різноробом, був бригадиром в АВЕ, потім пішов працювати водієм, за його словами, там трохи більша заробітна плата. Згодом знову повернувся до прибирання вулиць. А коли почалася повномасштабна війна, то чотири дні пробув вдома, а далі не міг не діяти та пішов добровольцем.

— Ніхто в сім'ї не вірив, що я піду. Думали, що я в роках уже і мене не візьмуть, і сміялися з мене… А потім, коли нас уже повезли, нагодували, одягли, і я зробив фото з Мукачева, хлопці вислали моїм, то жінка подзвонила і дуже дивувалася. Нас тоді багато хлопців поїхало, — розповідає.

Скажу вам чесно, дехто не хоче з циганами воювати… Поки не побачать твою роботу, те, як ти її виконуєш, то думки не змінять. У кожного є свої завдання — в окопі стояти — одне, а брати участь в атаці — зовсім інше. Я служив у 128-й, був стрільцем і спостерігачем. Найстрашніше було, коли нас послали на передовій на "двійку" (сектор фронту), за 10-15 метрів до ворога, танки на нас їхали, а ми в окопах з автоматів стріляли… Там було дуже страшно. У Соледарі були ближні бої, завод ми охороняли 5 місяців, потім передали його нашим.

Демобілізували Тиберія за станом здоров'я — чоловік має дві контузії та осколкові поранення в спині, у кардіодиспансері йому поставили стент на серце. Наразі Тиберій Лойзі не отримує ветеранських виплат через плутанину з документами від ТЦК та МСЕКу. Будучи неграмотним та через контузії, Тиберій сьогодні самотужки і з великою складністю намагається довести справу до успішного вирішення.

Питаю в нього, чи допомагають друзі, рідні, на що Тіберій каже: — Ні, я не прошу… Не можу попросити.

Без освіти

На Закарпатті, як розповів Мирослав Горват, близько 40% ромів без базової середньої освіти, однак за останні 5-10 років ситуація почала покращуватися. Тут значну роль відіграла цифровізація суспільства: розвиток технологій, мобільного зв'язку, які мотивують молодь здобувати бодай середню освіту. У містах із грамотністю серед ромів ситуація краща, ніж у селах.

— Понад 50 людей ромської національності на Закарпатті мають вищу освіту, але далеко не всі працевлаштовані, — каже депутат.

Малограмотність не є великою перепоною у службі, але може спричиняти певні труднощі, — неофіційно кажуть у ТЦК та СП області. Зустрічаються навіть роми, які ніколи не отримували паспорт громадянина України і через це вони не можуть бути мобілізовані.

Чимало добровольців було серед ромів на початку війни — як у 2014-му, так і в 2022-му році. Нині добровольців майже немає, кажуть у центрі комплектування.

Я сказав, що хочу іти добровольцем по контракту

— З ужгородського ромського поселення 30 людей пішли добровольцями, — каже нам пастор ромської євангельської церкви в Ужгороді Іван Балог. — Вони взяли до рук зброю і воюють на передовій разом з українцями і воїнами інших національностей. Через ТЦК за два місяці на фронт потрапили 14 ромів. Ми з ними спілкуємося телефоном, дізнаємося, як вони, хвилюємося за них. Але вони, слава Богу, тримаються, дуже їх полюбили там хлопці.

Пастор Іван Балог

Віктор Ільчак на війну пішов добровольцем, підписавши контракт у 2014 році. Каже: пішов, бо бачив по телевізору, що є загроза для нас:

— Якби вони дійшли до нас (на Закарпаття, — Ред.)? На медкомісії мені сказали, що я непридатний, бо в мене плоскостопість 3-го ступеня, але я сказав, що хочу іти добровольцем за контрактом. Так і сталося, так я пішов. Спочатку 3 місяці ми були на полігонах, вчилися, а потім я став механіком-водієм БМП-2 у Києві, мене туди призначили. Там ромів було немало, наші, з Ужгорода, з Мукачева. Потім нас уже розкинули по батальйонах, мене перевели на передову: був у Донецькій, Луганській областях, в Маріуполі, Костянтинівці. Усюди я був механіком-водієм БМП-2.

Сім'я Віктора не знала, що він пішов на фронт, а коли рідні дізналися, то всі плакали, каже він. Тепер чоловік переконаний, що неможливо порівняти ситуацію на фронті в 2014 році і зараз — нині війна набрала набагато серйозніших масштабів.

— Коли почалося повномасштабне вторгнення, для мене найстрашнішою була думка, що я вже більше ніколи не повернуся додому і ніколи не побачу свою сім'ю. У лютому 2022 року я був вдома на ротації. 23 лютого нашу бригаду вже відправили у місто Волноваха Донецької області. Я знову поїхав у 128-му, в 15-й батальйон.

На фронті. Віктор Ілчак ліворуч / світлина зі сторінки Віктора Ільчака у фейсбуці

…З хлопцями в нас було повне порозуміння, ми як брати були, правда, трохи були непорозуміння з командиром, але то вже в минулому. Роми були з нами у 2014, в 2017, і тепер, під час повномасштабної. Багато було закарпатських ромів. Багато моїх знайомих загинули…

За 10 років війни Віктор не раз отримував осколкові поранення, кілька разів мав контузії. Зараз Віктор Ільчак удома, його демобілізували за сімейними обставинами: він одружився зі своєю цивільною дружиною, матір'ю його чотирьох дітей — і як багатодітний батько має всі підстави бути вдома, з родиною. Тепер за можливості надсилає допомогу своїм побратимам.

Ромський прапор на могилі Героя

Ми кілька разів намагалися отримати коментар у ще кількох чинних ромів-військовослужбовців, які добровольцями пішли захищати Україну і зараз перебувають на фронті, та чоловіки в останній момент відмовлялися від спілкування.

Хтось відмовляв зі зневірою, мовляв, давав уже інтерв'ю багатьом журналістам, а результату ніякого…

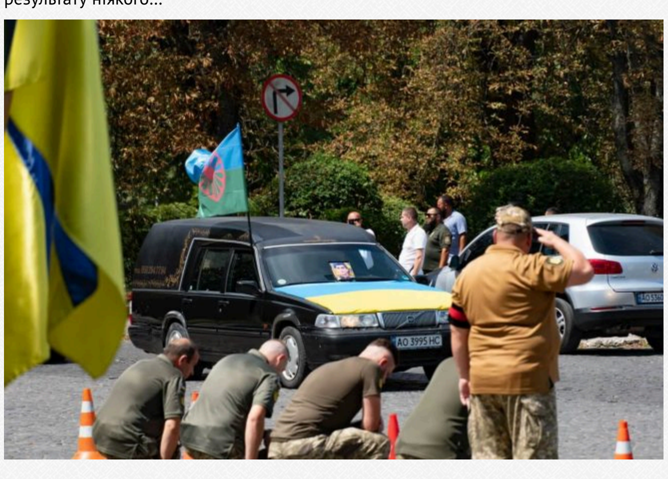

Мирослав Горват пояснює: серед ромів нема довіри до людей, до громади, тому що є багато дискримінаційних моментів. Ромів звинувачують у нечесності, пишуть різні речі про них на парканах чи стінах будинків.

— Коли кажуть, що роми не воюють, а багато з них зараз із зброєю в руках боронять кордони України, чимало з них пішли добровольцями, то стає очевидно, що ці звинувачення неправдиві, — каже Мирослав Горват. — Вони є тим прикладом, який хочеться наслідувати. Вони показують, що хочуть миру в рідній країні, що хочуть мати рівні позиції та хороші можливості у суспільстві. Я знаю, що це важко. Багато з наших хлопців, які пішли воювати, неграмотні, багато хто не закінчив школу. Але все одно кожен з них — патріот, який пройшов весь шлях війни, часто з 2014 року.

З початку війни на фронті загинуло чимало ромів із Закарпаття, каже Мирослав Горват. Є й зниклі безвісти, громада розшукує їх, тримають зв'язок з організаціями, які працюють у цьому напрямку.

— З початку війни п'ятеро хлопців з нашого табору загинули, — каже пастор Іван Балог. — Я двох із них ховав, нещодавно ми також в Ужгороді ховали рома, Владислава Аміта, і мені дали сказати слово. Я сказав, що всі ми готові захищати Україну. Те, що пишуть про ромів всяке — це неправда, ми всі однакові перед Богом, і в ромів така сама червона і гаряча кров, як і в українців. Дав би Бог, щоб люди зрозуміли це скоріше.

За особисту мужність, патріотизм, самовідданість Батьківщині та відвагу, проявлені під час бойових дій з метою захисту державного суверенітету, територіальної цілісності України, на сесії міської ради одноголосно вирішили надати звання «Почесний громадянин м. Ужгорода» (посмертно) 53 військовослужбовцям. У списку імен, які оприлюднила Ужгородська міська рада — ім'я Владислава Аміта, рома, який боронив Україну.

А в закарпатському селі Тур'я Пасіка на могилі загиблого рома поряд із ромським прапором майорить український.

Автор: Зоряна Попович

Джерело: Varosh

Фото: Аркадія Шиншинова та Ужгородської міської ради

Теги: Добровольцы | Добровольці | нацменьшинства | нацменшини | Нападение России на Украину | Напад Росії на Україну | Война | Війна | Мобилизация | Мобілізація | Закарпаття | Закарпатье

Марія Войтенко
оглядач новин

02 листопада 2024 г., 22:40 | Переглядів: 3152 | Коментарі: 0

Роздрукувати | Надіслати товаришу

Коментарі:

comments powered by Disqus

Важливі новини

19.05.2026 Мільярди на крові під маскою меценатства: як власник «Трухи» Володимир Литвин легалізує дубайські ка... #Труха #Аваков #Urban One

13.05.2026 Розшукуваний бізнесмен Борис Ушерович через кіпрсько-іспанський ландромат... #РЖД #Кипр #Кіпр

ЦЕНЗУРА ЯК ОБІЙТИ БЛОКУВАННЯ І ЧИТАТИ НАШ САЙТ

Останні новини

По даті | По переглядам | По коментарям

20:53 У Полтаві понад десять екіпажів поліції переслідували водія після відмови показати документи на блокпості
20:48 Франція вимагає скликання Радбезу ООН через розширення військової операції Ізраїлю в Лівані
20:42 Reuters: Заяви Трампа щодо Гренландії спровокували тривогу серед місцевого населення
20:30 **У Києві оголошено повітряну тривогу: в місті лунають вибухи, працює ППО**
20:24 Рекордний травень: Україна та РФ встановили нові максимуми взаємних запусків безпілотників
Підписуйтесь на наш канал в Telegram. Оперативно про головне
20:18 У Польщі вимагають від Зеленського вибачень через присвоєння підрозділу ЗСУ найменування на честь «Героїв УПА»
20:12 Війна в Україні може перейти від позиційної до маневреної фази, - The Economist
20:06 Історик Данило Яневський закликав «забути Бандеру» та назвав його історією лише західних областей
20:00 Павло Дуров оголосив про ребрендинг криптовалюти TON у GRAM
19:54 Адвокат Януковича, захисник колаборантів і спільні проросійські майданчики: що пов'язує Сердюка та Рибіна
19:48 Мільйонні борги за ліцензії казино: Верховний Суд дав зелене світло прокуратурі на стягнення 6,2 мільйона гривень з «Генезис Гейм»
19:42 «Перспективи з'явилися як ніколи»: голова ОП Буданов заявив про готовність РФ припинити війну
19:36 Збій у координатах: Україна випадково відправила бойові дрони у Фінляндію та сама попередила Гельсінкі
19:30 **Буданов анонсував візит американської делегації до Києва та Москви найближчим часом**
19:25 У Києві чоловік втік прямо з рук військкомів та поліції під час мобілізації
19:18 Нафта Brent підскочила на 5% і пробила психологічну позначку у 100 доларів за барель
19:12 «Крик душі» у прямому ефірі: українець перервав брифінг польської поліції через ксенофобію та змушений був тікати з країни
19:06 DeepState: Російські війська просунулися на трьох напрямках за останні дві доби
19:00 У Південній Кореї вибухнув найбільший оборонний завод: є жертви
18:54 В Одеській області суд заборонив «Ізмаїльське пушкінське товариство», яке існувало майже 29 років
18:48 NVIDIA анонсувала вихід на ринок ПК, презентувавши новий чип RTX Spark для ноутбуків і десктопів
18:42 «Укрнафта» без торгів купила фінські газопоршневі установки на 45 мільйонів євро

Теги новин

COVID-19 агрессия России Атака Війна Война ВСУ Вторжение Дональд Трамп Донбасс ДТП Зеленский ЗСУ Киев Київ коронавирус Коррупция Напад Росії на Україну Нападение России на Украину оккупанты окупанти Порошенко Путин Росія Россия СБУ США Украина Україна ЧП Эпидемия коронавируса

Наші опитування

Чи вірите ви, що Дональд Трамп зможе зупинити війну між Росією та Україною?

- Так, повністю зможе
- Частково зможе, але не відразу
- Ні, не зможе
- Це залежить від дій інших сторін
- Важко відповісти

Голосувати

Показати результати опитування
Показати всі опитування на сайті

2013-2026 © АНТИКОР — національний антикорупційний портал

Реклама на сайті • Наші партнери

Політика конфіденційності

Використання матеріалів сайту дозволено лише за наявності активного гіперпосилання на джерело. Усі права на тексти, зображення, фотографії та відеоматеріали належать їх авторам.

0.042302